

סילבוס

צדק-מעברי וסכסוכים בעולם - 62413

תאריך עדכון אחרון 16-05-2013

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: משפטים

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 1

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): סיגל הורוביץ

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: sigallho@yahoo.com

שעות קבלה של רכז הקורס: ימי שלישי (לפי תיאום מראש)

מורי הקורס:

גב סיגל הורוביץ

תאור כללי של הקורס:

התחום הנקרא "צדק מעברי" (Justice Transitional) עוסק בגישות משפטיות וחברתיות

באמצעותן מדינות וחברות המנסות לבסס שלום ודמוקרטיה יציבים מתמודדות עם עוולות העבר כדי להבטיח לתושביהן עתיד של שלום, כיבוד זכויות אדם ושלטון חוק. גישות אלה כוללות ועדות אמת, משפטים פליליים (כולל בבתי דין בינלאומיים), תוכניות פיצויים ושיקום, רפורמות חוקתיות ומוסדיות ועוד.

במהלך הקורס יידונו היבטים רבים של תחום הצדק המעברי תוך התמקדות במנגנוני ותהליכי צדק מעברי במדינות שונות בעולם. כמו כן יוקדש פרק לדיון ברלוונטיות של התחום לישראל.

מטרות הקורס:

מטרת הקורס להקנות לתלמידים ידע בתחום הצדק המעברי, על עקרונותיו התיאורטיים ויישומיו המעשיים.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

בסיום הקורס התלמידים יהיו מסוגלים להבין את התוכן והמקורות המשפטיים לזכויות האישיות והחברתיות העומדות בבסיס עקרונות הצדק המעברי, כגון הזכות לאמת, הזכות לצדק והזכות לתיקון. התלמידים יהיו מסוגלים גם להבין את המושגים צדק מאחה, צדק גמולי, "בעלות" על הצדק, גישות פרגמטיות מול גישות אידיאליסטיות לצדק מעברי, חנינות מול העמדות לדין, ועוד. בנוסף, התלמידים יכירו את מנגנוני הצדק המעברי שפעלו באזורי סכסוך שונים כולל ועדת האמת והפיוס בדרום אפריקה, טריבונל הצדק והשלום של קולומביה, בית הדין המעורב לפשעי מלחמה בבוסניה-הרצוגובינה, ערכאות הגצצה המסורתיות ברואנדה, ועוד.

דרישות נוכחות (%) :

שיטת ההוראה בקורס: הרצאה

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

- שיעור 1 □ הגדרת "צדק מעברי" והתפתחות התחום
- שיעור 2 □ בין צדק אידיאלי לצדק ריאלי בתקופות של מעבר פוליטי
- שיעור 3 □ הזכות לאמת וועדות אמת
- שיעור 4 □ ועדת האמת והפיוס בדרום אפריקה
- שיעור 5 □ בתי דין "אד הוקיים" בינלאומיים ומעורבים
- שיעור 6 □ בית הדין הפלילי הבינלאומי הקבוע
- שיעור 7 □ גישות מסורתיות לצדק מעברי
- שיעור 8 □ האו"ם וצדק מעברי
- שיעור 9 □ הזכות לפיצויים בגין אלימות המונים
- שיעור 10 □ פיצויים סמליים כצדק מעברי: הכרה, הנצחה והתנצלות רשמית
- שיעור 11 □ החברה האזרחית וצדק מעברי
- שיעור 12 □ רפורמות חוקתיות ומוסדיות כצדק מעברי
- שיעור 13 □ צדק מעברי והסכסוך הישראלי-פלסטיני
- שיעור 14 □ סיכום וכיוונים חדשים

חומר חובה לקריאה:

שיעור 1 הגדרת "צדק מעברי" והתפתחות התחום

רותי טייטל, "גנאלוגיה של צדק מעברי" (2003) *Genealogy Justice Transitional*, Teitel Ruti
דיאן אורנטליכר, "בחינה מחדש של חיסול חשבונות: ישוב נורמות גלובליות עם סוכנות מקומית"
(2007) Diane Orentlicher, *Settling Accounts Revisited: Reconciling Global Norms with Local Agency*

שיעור 2 בין צדק אידיאלי לצדק ריאלי בתקופות של מעבר פוליטי

לואיז מאליונדר, "הענקת חסינות משפטית תוך שאיפה לפיוס, בניית שלום וצדק מאחה" (2011)
Louise Mallinder, *Amnesties in the Pursuit of Reconciliation, Peacebuilding and Restorative Justice*

קתרין סיקינק וקארי בות וואלינג, "התרומה של ארגנטינה למגמות צדק מעברי בעולם" (2006)
Kathryn Sikkink and Carrie Booth Walling, *Argentina's Contribution to Global Trends in Transitional Justice in Transitional Justice in the Twenty First Century: Beyond Truth Versus Justice*

שיעור 3 הזכות לאמת וועדות אמת

ביה"ד הבין-אמריקאי לזכויות אדם, פס"ד בפרשת ולסקז רודריגז (1988) *of Court American-Inter*
(176-181 פסקאות, 31 עמ) *Human Rights, Velasquez Rodriguez Case, Judgment*
אודרי צאפמן ופטריק בל, "האמת על ועדות אמת: לקחים מהאיטי, דרום אפריקה וגואטמלה"
(2001) Audrey Chapman and Patrick Ball, *The Truth of Truth Commissions: Comparative Lessons from Haiti, South Africa, and Guatemala*
קריאת רשות: אריאל דורפמן, "העלמה והמוות", מחזה, תורגם לעברית ע"י דורון תבורי (1990)

שיעור 4 ועדת האמת והפיוס בדרום אפריקה

אלבי זאקס "איש בשם הנרי: אמת, צדק ופיוס" (2009) *Henry Named Man A, Sachs Albie*
Truth, Justice and Reconciliation in The Strange Alchemy of Life and Law
הקרנת סרט - *Day into Journey sNight Long*

שיעור 5 בתי דין "אד הוקיים" בינלאומיים ומעורבים

גנינה נטליה קלארק, "מגבלות הצדק הגמולי- ממצאים מבוססיה והרצוגובינה" (2009) *Janine*
Natalya Clark, *The Limits of Retributive Justice- Findings of an Empirical Study in Bosnia and Hercegovina*
סיגל הורוביץ, "צדק פלילי מעברי בסירה לאונה" (2006) *Criminal Transitional, Horovitz Sigall*
Justice in Sierra Leone, in Transitional Justice in the Twenty First Century: Beyond Truth Versus Justice

קריאת רשות: טימותי גלימור, "מורשת בית הדין הבינלאומי לרואנדה ותרומתו לפיוס ברואנדה"
(2008) Timothy Gallimore, *The Legacy of the International Criminal Tribunal for Rwanda (ICTR) and its Contributions to Reconciliation in Rwanda*

שיעור 6 בית הדין הפלילי הבינלאומי הקבוע

- ויליאם בורק-וויט וסקוט קפלן, "עיצוב גבולות הצדק המדינתי: בית הדין הפלילי הבינלאומי וטענת אי-
קבילות בפרשת אוגנדה" (2009) *the Shaping, Kaplan Scott and White-Burke William*
Contours of Domestic Justice - The International Criminal Court and an Admissibility

Challenge in the Uganda Situation
of Role The ,Horovitz Sigall (2012) "תפקיד הקורבן בהליך הפלילי הבינלאומי"
Victims in International Criminal Proceedings in International Criminal Procedure:
The Interface of Civil Law and Common Law Legal Systems

שיעור 7 □ גישות מסורתיות לצדק מעברי
and Justice ,Burgess Patrick (2004) "צדק ופיוס במזרח טימור"
Reconciliation in East Timor: The Relationship Between the Commission for
Reception, Truth and Reconciliation and the Courts, in Truth Commissions And
Courts
בנימין נויברגר, "רואנדה 1994: רצח-עם בארץ אלף הגבעות", האוניברסיטה הפתוחה (2005), עמ'
159-164
מאמר וואלה, "באוגנדה מעדיפים פיוס שבטי על צדק" (2005)
<http://news.walla.co.il/?w//704261>

שיעור 8 □ האו"ם וצדק מעברי
of Report (2004) "דו"ח מזכ"ל האו"ם, "שלטון החוק וצדק מעברי בחברות בסכסוך ופוסט-סכסוך"
the Secretary-General on the Rule of Law and Transitional Justice in Conflict and
Post Conflict Societies, U.N. Doc. S/2004/616

שיעור 9 □ הזכות לפיצויים בגין אלימות המונים
ביה"ד הפלילי הבינלאומי, פרשת תומאס לובנגה, החלטה על עקרונות וסדרי דין בנוגע לפיצויים, 7
אוגוסט 2012. No Case ICC. 01/04-01/06-ICC. Dyilo Lubanga Thomas .v Prosecutor
Decision Establishing the Principles and Procedures to be Applied to Reparations, 7
August 2012, pp. 64-85. (עמ' 64-85)
- ביה"ד הבין-אמריקאי לזכויות אדם, פסיקת פיצויים בפת הטבח ב"פלאן דה סנצז" (2004) Inter
American Court of Human Rights, Plan de Sanchez case, Reparations Judgment (עמ'
58-62, 70-71, 80-83, 93-97, 100-102)
העצרת הכללית של האו"ם, החלטה 60/147, עקרונות בדבר הזכות לסעד ותיקון של קורבנות
הפרות חמורות של המשפט הבינלאומי (2005) Right the on Guidelines and Principles Basic
to a Remedy and Reparation for Victims of Gross Violations of International Human
Rights Law and Serious Violations of International Humanitarian Law, UN GA Res
60/147 of 16 December 2005
וויי-נט, "תביעה אחרי 50 שנה: הבריטים סירסו ועינו" (2011)
<http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4052681,00.html>

שיעור 10 □ פיצויים סמליים כצדק מעברי: הכרה, הנצחה והתנצלות רשמית
לואיס ביקפורד ואיימי סודארו, "לזכור את אתמול כדי להבטיח את מחר: הבינאום של פרדיגמת
ההנצחה" (2010) Sodaro Amy and Bickford Louis Protect to Yesterday Remembering
Tomorrow: The Internationalization of a New Commemorative Paradigm in Memory
and Future
רות אמיר, "האם אפשר גם אחרת?" מתוך הפוליטיקה של הקורבנות (2012)

שיעור 11 □ החברה האזרחית וצדק מעברי
דודאי וכהן, "התמודדות עם העבר כשהסכסוך עדיין פעיל: יוזמות אמת בסכסוך הישראלי-פלסטיני"
(2010) Ron Dudai and Hillel Cohen, Dealing with the Past when the Conflict is Still

Present: Civil Society Truth-Seeking Initiative in the Israeli-Palestinian Conflict in
Localizing Transitional Justice
יאבור ראנגלוב ורותי טייטל, "חברה אזרחית גלובאלית וצדק מעברי" (2010) and Rangelov Iavor
Ruti Teitel, *Global Civil Society and Transitional Justice*
קריאת רשות: לואיס ביקפורד, "יוזמות אמת פרטיות" (2007) Truth Unofficial, Bickford Louis
Projects

שיעור 12 □ רפורמות חוקתיות ומוסדיות כצדק מעברי
אייל גרוס, "החוקה, פיוס, וצדק מעברי: לקחים מדרום אפריקה וישראל" (2004) Gross Aeyal,
The Constitution, Reconciliation, and Transitional Justice: Lessons from South Africa and Israel
קריאת רשות: אורי גופר, "המשטרה והחברה הערבית בישראל: מגמות, סוגיות והמלצות" (קרן
אברהם, 2010)

שיעור 13 □ צדק מעברי והסכסוך הישראלי-פלסטיני
יעקב בר-סימן-טוב, "צדק והוגנות כחסם ביישוב הסכסוך הישראלי-פלסטיני" (2010)
קריאת רשות: ווינג, "ועדת אמת ופיוס לפלסטין/ישראל" (2008) and Truth A, Wing
Reconciliation Commission for Palestine/Israel: Healing Spirit Injuries?

שיעור 14 □ סיכום וכיוונים חדשים
קיראן מקאבוי, "מעבר למשפטיות: לקראת הבנה רחבה יותר של צדק מעברי" (2007) Kieran
McEvoy, Beyond Legalism: Towards a Thicker Understanding of Transitional Justice
גודי הלפרן והארווי ויינשטיין, "רה-הומניזציה של האחר: אמפטיה ופיוס" (2004) and Halpern Jodi
Harvey Weinstein, Rehumanizing the Other: Empathy and Reconciliation

חומר לקריאה נוספת:

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :
מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %
הרצאה 0 %
השתתפות 0 %
הגשת עבודה 0 %
הגשת תרגילים 0 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 100 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות:

ניתנו עד 5 נקודות בonus על השתתפות פעילה בשיעור